

CVET JEDNE NOĆI

Autor: ZLATKO PAKOVIĆ

Zlatko Paković

Pozorišna kritika

Rušenje Ajfelove kule, Jeton Neziraj, režija Bljerta Neziraj; Ljendra Multimedia, Priština

Beogradska i kragujevačka publika imala je priliku da ove godine gleda „Let iznad pozorišta Kosova“, prištinsku predstavu rediteljke Bljerte Neziraj prema dramskom komadu Jetona Neziraja. Bila je to britka i jetka satira novih vlasti i starih vlastodržačkih navika u novouspostavljenoj republici Kosovo, koja najviše računa vodi o onima kojima više ništa ne treba a hteli bi da poseduju sve, dok ugrožava one koji su već ugnjeteni.

Nepunih godinu dana potom, na istom mestu u Beogradu, u Centru za kulturnu dekontaminaciju, gledali smo novu predstavu umetničko-autorskog i bračnog para Neziraj. U podjednako furioznom tempu kao i prethodna, opet sa glumcima u nekoliko uloga, čija unesenost u izvođenje, tako retka danas na beogradskim scenama, pleni, u neprestanom nemiru svih svojih elemenata i stalnoj izmeni sredstava, ovog puta i uz upotrebu karađoza - pozorišta senki, izvedena je predstava „Rušenje Ajfelove kule“, u kojoj igraju Šengil Ismaili, Adrian Morina, Ernest Malazogu i Armend Ismajli. „Odlazim tamo/ Natovaren feredžama/ U tim dalekim zemljama/ Ići ću od kuće do kuće/ Od ognjišta do ognjišta/ Da ih podarim/ Ženama svih dobi/ Staricama i udatima/ Nevinim devojkama i udovicama/ Bebama koje su još u kolevcima/ Kao i trudnicama/ Polazim, odlazim tamo/ Ja Osman, asker sultana Abdulhamita/ Pomozi mi, Allahu moj,/ Daj mi snagu, Allahu moj“, tako svoj zadatak, svoj poziv, svoju misiju, opisuje mladi turski vojnik, a taj njegov propagandni zadatak širenja islamske veroispovesti i uobičajenja nošenja feredže među ženama na Balkanu i dalje na zapadu evropskog kontinenta, istorijski situiran u prvu polovinu devetnaestog veka, Jeton Neziraj određuje i kao glavnu radnju svog komada, iz koje, kao mlazevi iz šedrvana, izbijaju ostali njegovi tokovi, koji preplavljaju vekove, od antike, i priče o Orfeju i Euridiki, sve do 11. septembra 2000. u Njujorku i vremena sadašnjeg u Parizu, u kojem obitavaju i dvojica terorista u ime islama, čija delatnost zauzima i najveći deo drame.

Ono što Osman daruje, može da bude, a često to i jeste, prinuda - prinuda prihvatanja poklona koji se nameće. Takođe, to što uobičajeno smatramo nametnutim ishodom, može da se razume kao slobodni izbor, kako ćemo videti u sceni u kojoj Ajša, prodavačica crnih karanfila u Parizu, u ljubavi sa Hozeom, kolporterom, postaje potom vernica koja, po sopstvenom htenju, glavu pokriva feredžom, i odriče se svoje ljubavi sa nemuslimanom.

Neziraji pokazuju da feredža može biti i znak slobode i znak ropstva, preinačena u simbol terorizma, ali i u simbol straha od islama i nerazumevanja islamske kulture na Zapadu, simbol jedne iracionalne osude koja se plaća slobodom nevinih. Zatim, feredža može biti sakrament obreda u kojem se žena, tradicionalno, predaje zapravo ljubavi prema Bogu, ali može, a često to i jeste, biti simbol dominacije muškarca. Sve je to jasno vidljivo na gusto i jarko pletenoj pozorišnoj, šeherezadinskoj tapiseriji Bljerte Neziraj.

Ispripovedana je, dakle, jedna kompleksna priča čije razumevanje zavisi pre svega od kulturalnog konteksta i političke svesti samog njenog slušaoca, od onoga što on u simbolima uočava. No, postoji i društveni kontekst samog simbola. Jedno je, naime, ukoliko se simbol nalazi u okviru obrednog iskustva, a nešto sasvim drugo ukoliko on, kao takav, ulazi u javnu sferu. Feredža, najzad, nije samo simbol nego i realni predmet. Kad o njoj govorimo, govorimo isključivo o ženi. Dakle, na samom početku tog govora, suočavamo se sa rodnom restrikcijom. A kad se s njom suočavamo, onda je posredi manipulacija slobodom drugog.

Sva ova pitanja roje se nad radnjom predstave „Rušenje Ajfelovog tornja“, a da autori pri tom ne

zauzimaju jasnu stranu u odgovoru na njih, kao što su u prethodnoj predstavi zauzeli jasno stranu protiv političke manipulacije. Ovde je reč o jednoj mnogo dubljoj manipulaciji, naime o kontaminaciji profane sfere sferom sakralnog, javne sfere - sferom privatnog.

Nije stoga čudno da Jeton Neziraj uporišnu tačku za duhovni preokret Ajše, koja će postati pobožna mislimanka i staviti feredžu, nalazi u mitskom tumačenju jedne realne pojave. Svaki put kad sa Hoseom vodi ljubav, Ajša krvari. Ona smatra da je svaki put iznova nevinna, te da je to božji znak. A stvar je u tome da je pred njom medicinski problem koji se ne rešava religijskim asketizmom i odricanjem od ljubavi. To polje, dušu je dalo za ironičnu dramsku duhovitost Jetona Neziraja, koja je u ovoj predstavi-bajci ustuknula pred patosom.

Antrfile:

[Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti \(kopirati, replicirati ili pretraživati\) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.](#)

PREDSTAVA „PRST“ U PRIŠTINI

Autor: K. R.

U KOPRODUKCIJI „HARTEFAKTA“ I „BITEF TEATRA“

Predstava „Prst“ Doruntine Baše, u režiji Ane Tomović i koprodukciji „Hartefakta“ i Bitef teatra, gostovaće danas i sutra na sceni Centra za vizuelnu umetnost „Multimedija“ u Prištini. U predstavi, koja je premijeru imala u Bitef teatru u decembru prošle godine, igraju Jasna Đuričić i Milica Stefanović.

Ovo je peta koprodukcija „Hartefakta“ i Bitef teatra, i treće gostovanje predstava Bitef teatra na Kosovu u poslednje dve godine, podseća Tanjug.

Gostovanja se realizuju zahvaljujući saradnji Kosovskog narodnog pozorišta i Bitef teatra, ali i dugogodišnjem partnerstvu nezavisnih kulturnih aktera „Hartafakta“ iz Beograda i Centra „Multimedija“ iz Prištine.

Prištinska publika je do sada imala priliku da pogleda predstave „Hipermenzija“ Selme Spahić i „Patriotik hipermarket“ u režiji Dina Mustafića, takođe s repertoara Bitef teatra.

Drama „Prst“ mlade prištinske spisateljice Doruntine Baše pobedila je na regionalnom konkursu „Hartefakta“ za najbolji savremeni društveno angažovani dramski tekst za 2011. Posle uspešne beogradske praizvedbe, komad je postavljen i u Narodnom pozorištu u Skoplju.

Predstava je nagrađena na nedavnom pozorišnom festivalu u Rumi, a nakon nastupa na kikindskoj smotri kamernih scena i u Prištini, glumački duo Jasna Đuričić i Milica Stefanović gostovaće s ovom predstavom i u Budvi, u okviru programa festivala „Grad teatar“.

Antrfile:

DO YOU READ ME?

Autor: A. V. M.

Beograd - Postoje u Kosovskoj Mitrovici mladi ljudi od 16, 17 ili 18 godina koji nikada nisu prevalili tih nekoliko desetina metara mosta preko Ibra i kročili u drugi deo grada u kojem žive. Ne mogu da zamislim ništa depresivnije. Udružili smo se, Krokodil iz Beograda i festival Polip iz Prištine, i zajedničkom željom da damo u ovom trenutku maksimum, najbolje od sebe, organizovali smo dvojezični književni festival „Do you read me?“ u Kosovskoj Mitrovici - kazao je na jučerašnjoj konferenciji u Galeriji Artget pisac Vladimir Arsenijević i naznačio da je mesto dešavanja - Dom kulture, tik uz Ibar, posebno simbolično, a to što se festival događa usred predizborne tišine 16. novembra u ovom kraju daje nadu da će pažnja medija bar nakratko biti odvrćena od politike... Program će voditi Mima Simić i Bekim Lumi, a učesnici su: Halil Matoši, Luljeta Lješanahu, Bekim Sejranović, Ševdet Bajraj i Vladimir Arsenijević.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

PREDSTAVA IZ PRIŠTINE NA JOAKIMINTERFESTU

Autor: B. KARTALOVIĆ

Osmi međunarodni pozorišni festival biće održan od 7. do 15. oktobra u Knjaževsko-srpskom teatru

Kragujevac – U takmičarskom delu programa osmog međunarodnog pozorišnog festivala „Joakiminterfest“ biće izvedeno osam predstava iz zemlje i inostranstva. Redom, od 7. do 14. oktobra, na velikoj sceni Knjaževsko-srpskog teatra „Joakim Vujić“ nastupiće: Štadteatar iz Ingolštata (Nemačka) sa predstavom „Poreklo sveta“, privatni teatar Ćendra multimedija iz Prištine igra „Let iznad kosovskog pozorišta“, pozorište Deže Kostolanji iz Subotice dolazi sa predstavom „Sam Đavo“, „Kuhinja“ je predstava Narodnog pozorišta Republike Srpske iz Banjaluke, „Skrivene strepnje“ prikazuje Šabačko pozorište, Bosansko narodno pozorište iz Zenice dolazi sa predstavom „Grebanje ili kako se ubila moja baka“, „Izbrisani – 25.671“ predstava je Prešernovog gledališča iz Kranja, a Jugoslovensko dramsko pozorište iz Beograda izvodi predstavu „Elijahova stolica“. Poslednjeg dana festivala, 15. oktobra, prvak kragujevačkog pozorišta Mirko Babić govoriće srednjovekovni tekst „Opsada i pad Konstantinopolja“, koji je adaptirao Goran Marković. Markovićev roman „Male tajne“ biće predstavljen publici dan ranije.

Živeti sa drugima je centralna tema ovogodišnjeg „Joakiminterfesta“, čiji je selektor, pozorišni kritičar Goran Cvetković, na jučerašnjoj konferenciji za novinare objasnio da sve predstave tretiraju problem „drugačijeg“ i odnosa prema „različitom“, odnosno većine prema manjinskim rasnim, verskim i nacionalnim grupama. – Ne postoji pozorište bez društvenog konteksta – rekao je Cvetković, aludirajući na angažovanost predstava koje je odabrao, a koje sve skupa, kako je dodao, govore o predrasudama, odnosno problemu (ne)tolerancije, koja je prisutna kroz istoriju i uvek aktuelna, pogotovo u vremenima krize kada na površinu izbija prikrivena mržnja prema onome što je drugačije od nas samih.

Sve predstave na stranom jeziku biće titlované, a kuriozitet ovogodišnjeg „Joakiminterfesta“ je da će kragujevačka publika, posle 20 godina, biti u prilici da pogleda jednu predstavu na albanskom jeziku.

O nagradama će odlučivati reditelji Goran Marković, Vladimir Milčin (Makedonija) i Laslo Keseg (Mađarska), koji čine žiri ovogodišnjeg festivala.

Umetnički direktor Knjaževsko-srpskog teatra, Nebojša Bradić, govorio je o svojoj novoj predstavi „Ubiti pticu rugalicu“, rađenoj po istoimenom romanu američke spisateljice Harper Li, koja je za ovo delo dobila Pulicerovu nagradu. Predstava u čijem je fokusu rasna diskriminacija u Alabami, premijerno će biti izvedena početkom novembra.

Antrfile:

KUSTURICA: ZA ALBANCE SU SVI SRBI NEPOŽELJNI, PA I JA

Autor: PRENETO

Višegrad – Režiser Emir Kusturica rekao je juče da su Albanci čitav srpski narod proglasili personom non grata na Kosovu i Metohiji, pa tako ne čudi što i njega svrstavaju u taj red. „Dakle, njihov zahtev da me proglase personom non grata se prihvata. Pošto su sve Srbe već proglasili personama non grata i nakon što su nam srušili grobove i porušili naše spomenike, sad su nam zapravo rekli da ne treba ni da dolazimo. Ali to nije ništa novo“, rekao je Kusturica.

Predsednik kosovskog udruženja filmskih umetnika Ljirak Čelaj traži da se Kusturica proglasi nepoželjnim, zbog najava da će snimiti film o trgovini organima na Kosovu.

On smatra da to predstavlja „nastavak antialbanske propagande“. „Ova najava zavređuje reakciju i lokalnih vlasti, ali i međunarodne zajednice... Kusturicu ne možemo zvati umetnikom, jer je podržavao režim Slobodana Miloševića“, rekao je Čelaj koji je nedavno imenovan za predsednika prištinskog odbora Demokratske partije Kosova Hašima Tačija.

Upitan da prokomentariše zahtev „udruženja filmskih umetnika Kosova“ da bude proglašen nepoželjnim na Kosmetu zbog najava da će snimiti film o trgovini organima, Kusturica je istakao da je trgovina organima element koji se ne koristi u pregovorima Beograda i Prištine, iako predstavlja najbrutalniji izraz ovog veka. „S toga je samo spominjanje te teme kod njih proizvelo ideju da i mene proglase personom non grata“, rekao je Kusturica. Kusturica je ranije najavio da će snimati film o trgovini ljudskim organima na Kosmetu.

On je rekao da bi film snimao u Rusiji, pošto je tamo već najavio jedan projekat i da je svestan da mu ne bi bilo dozvoljeno da snima na Kosovu. Tanjug

Antrfile:

PRVA PREDSTAVA NA ALBANSKOM U KRAGUJEVCU POSLE DVE DECENIJE

Autor: Z. RADOVANOVIĆ

Počinja Međunarodni pozorišni festival JoakimInterfest

Kragujevac - U Kragujevcu će od danas do 15. oktobra biti organizovan osmi po redu Međunarodni pozorišni festival JoakimInterfest, na kojem će, prvi put posle više od 20 godina, u ovom gradu jedna predstava biti izvedena na albanskom jeziku. U takmičarskom delu JoakimInterfesta, Knjaževsko-srpskom teatru biće odigrano osam predstava, u izvođenju teataru iz Nemačke, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije i Kosova, čija je zajednička tema „Živeti sa drugima“. Festival će otvoriti Stadttheater iz nemačkog grada Ingolštata sa komadom „Poreklo vrsta“. Sledećeg dana kragujevačka publika će moći da vidi predstavu „Let iznad kosovskog pozorišta“ u izvođenju Quendra multimedia iz Prištine, koja će, prvi put posle više od dve decenije, ovde biti igrana na albanskom jeziku. Potom će, do 15. oktobra, biti izvedene predstave „Sam đavo - Pass port Szeged“ pozorišta „Deže Kostolanji“ iz Subotice, „Kuhinja“ Narodnog pozorišta RS iz Banja Luke, „Skrivene strepnje“ Šabačkog pozorišta, „Grebanje ili kako se ubila moja baka“ Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice, „Izbrisani- 25.671“ Prešernovog gledališča iz Kranja i „Elijahova stolica“ Jugoslovenskog dramskog pozorišta iz Beograda u koprodukciji sa sarajevskim MESS-om. Festival će imati i prateći program u okviru kojeg će biti organizovano javno slušanje radio-reportaža Drugog programa Radio Beograda - „Medalja“ i „Krupa“ autora Tomislava Santrača. Predviđeno je i večer sa Goranom Markovićem i promocija njegove knjige „Male tajne“, biće otvorena izložba fotografija na temu „Živeti sa drugima“, a najavljena je i debata na temu Kultura i EU integracije. Generalni pokrovitelj ovogodišnjeg JoakimInterfesta je grad Kragujevac. Ministarstvo kulture i informisanja je ove godine za tu pozorišnu manifestaciju izdvojilo svega 200.000 dinara, dok je mnogo značajniju podršku JoakimInterfestu pružio Tim Vlade Srbije za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, koji je obezbedio 800.000 dinara.

Antrfile:

[Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti \(kopirati, replicirati ili pretraživati\) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.](#)

POBEDILI ZENIČANI

Autor: V. V. S.

NA POZORIŠNOM FESTIVALU U KRAGUJEVCU

POBEDNIČKA predstava 8. JoakimInterFesta u Kragujevcu je "Grebanje ili kako se ubila moja baka", u izvođenju Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice. Nagrada za najbolju režiju pripala je Andrašu Urbanu ("Sam đavo", subotičkog pozorišta "Deže Kostolanji"), za mušku ulogu Gaboru Mesarošu ("Sam đavo"), za žensku ulogu Maji Izetbegović ("Elijahova stolica", JDP), za vizuelnost priznanje je osvojila predstava "Izbrisani" (Prešernovo gledališče iz Ljubljane), dok je specijalnu nagradu za tekst dobio Jeton Neziraj za prištinsku predstavu "Let iznad kosovskog pozorišta". Žirijem je predsedavao reditelj Goran Marković, a ostala dva člana bili su (takođe reditelji) Vladimir Milčin i Laslo Keseg

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

NA „JOAKIM INTERFESTU“ I PREDSTAVA IZ PRIŠTINE

Autor: PRENETO

Kragujevac – U Knjaževsko-srpskom teatru u Kragujevcu će od danas do 15. oktobra biti održan 8. Međunarodni pozorišni festival „Joakim interfest“, pod sloganom „Živeti sa drugima – nova humanost“, saopštilo je rukovodstvo najstarijeg srpskog pozorišta.

U takmičarskom programu festivala biće izvedeno osam predstava pozorišta iz Srbije i inostranstva, dok će u čast nagrađenih biti prikazana predstava „Mara Sad“ Petera Vajsa.

Festival će pratiti i izložba fotografija „Živeti sa drugima“ i debata na temu „Kultura i EU integracije“.

Pozorišni festival „Joakim interfest“ otvoriće predstava „Poreklo sveta“ Knuta Vebera, u izvođenju pozorišta iz nemačkog grada Ingolštata.

Dan kasnije biće izvedena predstava „Let iznad kosovskog pozorišta“ po tekstu Jetona Neziraja, u režiji Bljerte Neziraj, a u produkciji „Čendra multimedija“ (Qendra multimedia) iz Prištine.

Trećeg dana festivala nastupiće Subotičani predstavom „Sam đavo – paš-port Segedin“ u režiji Urbana Andraša, a dan kasnije biće izvedena predstava „Kuhinja“ Petera Handkea, u režiji Mladena Materića, Narodnog pozorišta Republike Srpske iz Banjaluke.

Šabačko pozorište 11. oktobra izvešće predstavu „Skrivene strepnje“ u režiji Primož Beblera, a dan kasnije predstavice se Bosansko narodno pozorište iz Zenice predstavom „Grebanje ili kako se ubila moja baka“, koju je režirala Selma Spahić.

Prešernovo gledališče iz Kranja u Slovenije izvešće predstavu „Izbrisani – 25.687“ u režiji Olivera Frljića, dok će Jugoslovensko dramsko pozorište nastupiti predstavom „Elijahova stolica“, koju je režirao Boris Liješević.

O nagradama za najbolju predstavu, režiju, glumu i vizuelnost predstave odlučivaće tročlani žiri u kome su Vladimir Milčin, Bora Marković i Laslo Keseg.

Tanjug

Antrfile:

ŽIVETI S DRUGIM

Autor: K. R.

joakiminterfest

Kragujevac /// Međunarodni pozorišni festival JoakimInterFest, osmi po redu, biće održan od 7. do 15. oktobra u Knjaževsko-srpskom teatru iz Kragujevca, najavljen je na konferenciji za novinare. Na ovogodišnjoj manifestaciji u takmičarskom delu biće izvedeno osam predstava po izboru pozorišnog kritičara Gorana Cvetkovića, koji je ovogodišnju selekciju najavio pod sloganom - Živeti s drugim ili nova humanost.

Među predstavama koje će biti izvedene na JoakimInterFestu su "Poreklo sveta" nemačkog teatra Stadththeater Ingolštadt, "Let iznad kosovskog pozorišta" Ljuendra multimedia iz Prištine, "Sam đavo" koprodukcija PASS-PORTiz Segedina i Kostolanji Deže Szihnhaz iz Subotice, kao i "Kuhinja" Narodnog pozorišta Republike Srpske iz Banja Luka. Tu su i: "Skrivene strepnje" Šabačkog pozorišta, "Grebanje ili kako se ubila moja baka" Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice, "Izbrisani" slovenačkog pozorišta Prešernovo gledališče Slovenija i "Elijahova stolica" koprodukcija Jugoslovenskog dramskog pozorišta i festivala MESS iz Sarajeva.

O nagradama će odlučivati žiri koji čine poznati reditelji iz Makedonije, Srbije i Mađarske: Vladimir Milčin, Goran Marković i Laslo Keseg. Poslednje večeri festivala u čast nagrađenih biće izvedena predstava „Mara/Sada" Dramske akademije Skoplje.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

NAGRADA ZA „GREBANJE“ NA JOAKIMINTERFESTU

Autor: BETA

Kragujevac - Na 8. Međunarodnom pozorišnom festivalu Joakiminterfest Joakimova nagrada za najbolju predstavu pripala je komadu „Grebanja ili kako se ubila moja baka“ u izvođenju Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice. Nagradu za režiju dobio je Urban Andraš za predstavu „Sam đavo“ pozorišta „Deže Kostolanji“ iz Subotice. Joakimove glumačke nagrade pripale su Gaboru Mesarošu za ulogu u predstavi „Sam đavo“ i Maji Izetbegović za ulogu u predstavi „Elijahova stolica“ Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Predstava „Izbrisani“ Prešernovog gledališča iz Kranja dobila je nagradu za vizuelnost, a specijalnu nagradu za tekst Jeton Neziraj za predstavu „Let iznad kosovskog pozorišta“ LJendra multimedia iz Prištine.

Nagrade je dodelio žiri koji je radio u sastavu: Goran Marković, Vladimir Milčin i Laslo Keseg. Publika je najvišu ocenu dala predstavi „Elijahova stolica“.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

GORAN MARKOVIĆ: POZORIŠTE ĆE OPSTATI

Autor: Z. RADOVANOVIĆ

Počeo međunarodni teatarski festival JoakimInterfest

Kragujevac - Pozorište je pribežište, poslednja odbrana pred neljudskim, njemu ne treba ništa da bi opstalo, samo nekoliko ljudi koji veruju u teatar i još nekoliko koji to posmatraju. Baš zbog te čistoće i tog minimalizma, pozorište će opstati, uprkos svemu - rekao je reditelj Goran Marković, otvarajući preksinoć, u kragujevačkom Knjaževsko srpskom teatru (KST), osmi po redu Međunarodni pozorišni festival - JoakimInterfest, na kojem će do 15. oktobra biti prikazano osam predstava u izvođenju teataru iz Nemačke, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Kosova i Srbije, od kojih će jedna, po prvi put posle više od 20 godina, u centru Šumadije biti igrana na albanskom jeziku.

Predsednik Skupštine grada Saša Milenić kazao je preksinoć u ovdašnjem teatru da slogan ovogodišnjeg JoakimInterfesta - „Živeti sa drugima“ pogađa suštinu kragujevačkog oktobra (ovde se tokom ovog meseca organizuju komemorativne manifestacije povodom streljanja nekoliko hiljada Kragujevčana 21. oktobra 1941. u Šumaricama, sa kojih se svetu šalju poruke mira - prim. Z. R.). „Kragujevac je otvoren grad koji je u prošlosti teško iskusio svu gorčinu i tragiku politika zaziđivanja i netrpeljivosti“, istakao je Milenić.

Ovogodišnji JoakimInterfest počeo je komadom „Poreklo vrsta“, kojim se šumadijskim ljubiteljima dramske umetnosti predstavio Stadttheater iz nemačkog grada Ingolštata. Za sinoć je bila zakazana predstava „Let iznad kosovskog pozorišta“, u izvođenju Ljuendra multimedija iz Prištine. Reč je o prvom komadu na albanskom jeziku u Kragujevcu posle više od dve decenije.

O nagradama će odlučivati žiri kojim predsedava reditelj Goran Marković, koji je, nakon otvaranja JoakimInterfesta, rekao da festival ima veoma širok spektar različitih pogleda, što će, prema njegovom mišljenju, dati potpuno različit uvid u pozorišnu umetnost.

- Ne pamtim kada sam gledao poslednju predstavu na albanskom jeziku, i to me vrlo interesuje. Bio sam tri dana u Tirani, ali nikada nisam video ništa što dolazi sa albanskog govornog područja, tako da me lično to veoma interesuje, pogotovu me interesuje njihov ugao gledanja, koji je sigurno različit od našeg - smatra Marković.

Antrfile:

SRPSKI I ALBANSKI PISCI NA FESTIVALU U KOSOVSKOJ MITROVICI

Autor: M. S.

U južnom delu Kosovske Mitrovice preksinoć je održan književni festival „Do you read me“ u organizaciji beogradskog festivala Krokodil i Multimedijalnog centra iz Prištine. Pisac Vladimir Arsenijević, organizator Krokodila, kaže da je Dom kulture u Mitrovici okupio albanske i srpske pisce, kao i autore iz regiona.

– Pitali smo se da li ćemo biti uspešni, posebno sad u vreme ponovljenih izbora, ali bili smo prijatno obradovani jer je za tih nekoliko sati atmosfera festivala anulirala mitrovačku napetost. Festival je bio dvojezičan, na srpskom i albanskom, jer ne želimo da se zagledamo u gene i brojimo krvna zrnca. Došli su ljudi i iz severnog dela Mitrovice, i iako smo hteli da izbegnemo političku platformu, mislim da smo na neki način poslali i političku poruku, da sa komšijama svi treba da budemo u dobrim odnosima – kaže Vladimir Arsenijević.

Posle festivala, dodaje, izašli su u mitrovačku noć, gde su ih sačekali crni automobili, barikade, predizborni plakati, i nacionalistički grafiti.

– Bez obzira na političke odluke, mi izazivamo komunikaciju. Te festivalske večeri osetilo se veselje. Kao da smo probili neku opnu, jer pored fizičkih, na KiM postoje i psihičke barijere, budući da ljudi imaju osećaj da međusobnom komunikacijom nešto izdaju. To je nasleđe nacionalističkog načina mišljenja, dodaje ovaj pisac.

Na festivalu su učestvovali pisac Bekim Sejranović (BiH-Norveška), pesnici Ljuljeta Lešanaku, Haljilj Matoši, i Dževdet Bajraj, koji se sa Arsenijevićem upoznao 1999. u Meksiko Sitiju gde su obojica bili stipendisti Međunarodnog parlamenta pisaca.

Na festivalu je bio upriličen i razgovor glumaca Mikija Manojlovića i Envera Petrovcija. Arsenijević naglašava da pričalo o svemu što nas pritiska, a aplauzi su se samo nizali.

– Mešovita publika je te večeri pokazala da ima razloga da aplaudira istim stvarima. Miki Manojlović je poručio Srbima: „Učite, ljudi, albanski jezik, da biste zajedno mogli da razgovarate na jeziku na kom poželite“, prenosi Arsenijević i dodaje da će mladi ljudi sa Kosova i Metohije sve više osetiti potrebu da se povežu sa regionom, tj. eks-jugoslovenskim prostorom.

Antrfile:

GOSTUJE PREDSTAVA „PRST“

Autor: N. P-J.

VEČERAS NA KAMERNOJ SCENI SNP-a

Predstava „Prst“ autorke Doruntine Baše, u režiji Ane Tomović, gostuje večeras na Kamernoj sceni Srpskog narodnog pozorišta u dva termina: od 19 i od 21 čas. U ovoj predstavi u produkciji beogradskog Bitef teatra i Hartefakt fonda, igraju poznata glumica Jasna Đuričić iz Novog Sada, kao i mlada Milica Stefanović.

Lišen bilo kakvih dnevno-političkih atributa, ali duboko ukorenjen u albanskoj tradiciji, ovaj komad se bavi bolnim odnosom između majke i supruge čoveka nestalog u ratnim sukobima 1999. Deset godina kasnije, nadajući se da se njihov muž, odnosno sin, nekim čudom može vratiti, dve žene žive zarobljene u međusobnim optužbama, rivalstvu i borbi za moć, deleći pritom neizmernu bol za izgubljenom osobom i pokušavajući da se suoče sa istinom.

Prema rečima autorke Baše, u mnogim tradicionalnim kosovskim kućama žene nestalih u ratu i dalje žive sa muževljevom porodicom. Pravo nad njihovim životima, koje je nekada pripadalo mužu, sada pripada njegovoj porodici. One uopšte nemaju privatni život. Šta god radile, moglo bi se tumačiti kao nešto što dolazi direktno iz muževljeve porodice, pa moraju biti pod kontrolom kako bi štitile čast kuće. U konkretnom slučaju, ta porodica se sastoji samo od njegove majke koja pokušava da čvrstom rukom kontroliše situaciju, dok obe dele bol zbog izgubljenog sina i muža.

- U modernoj postavci Tomovićeve jasno se vidi koliko njih dve ne mogu više zajedno, a ne mogu ni jedna bez druge. Jedini način da promene svoju situaciju je da jedna drugu povrede i što se jače povređuju, to se više osećaju živim. Predstava budi emocije, a takođe prepoznavanje jer su odnosi rivalstva i međusobnih optuživanja svekrve i snaje, nezavisno od njihove specifične situacije, tipični za šire prostore Balkana – kaže se u najavi za ovu predstavu.

Drama „Prst“ mlade prištinske spisateljice Doruntine Baše je pobeđnički tekst s regionalnog konkursa Hartefakta za najbolji savremeni društveno angažovani dramski tekst za 2011. U saopštenju žirija u sastavu Selma Spahić (pozorišna rediteljka iz Sarajeva), Biljana Srbljanović (dramska spisateljica iz Beograda) i Škeljzen Malići (filozof i publicista iz Prištine), između ostalog, kaže se: "Komad 'Prst' se izdvojio svojim dramskim potencijalom, visokim literarnim dometom i umetnički impresivnim tretmanom izuzetno osetljive tematike iz savremenog života u kojem se svi prepoznajemo. Komad imponuje stilom, lišenim svake patetike, sa tačnom dozom humora i ironije, u poetičnom tretmanu tragičnih posledica novije istorije našeg regiona".

Antrfile:

IZLOŽBA O STRADANJU ALBANACA

Autor: M. DIMITRIJEVIĆ

Lične ispovesti dece koja su preživela zločin „Škorpiona“ u Podujevu marta 1999. godine tema su postavke „Bogujevci / Vizuelna istorija“ u Kulturnom centru Beograda

U Kulturnom centru Beograda, u galeriji Podrum, u saradnji sa fondacijom Hartefakt, sutra u 18 sati otvara se izložba „Bogujevci / Vizuelna istorija“, čija je tematika u vezi sa zločinom koju su pripadnici jedinice „Škorpioni“ počinili u Podujevu u martu 1999. godine. Tada je četrnaest članova porodica Bogujevci i Durići streljano, dok je petoro dece preživelo, među njima i Saranda (13), Jehona (11) i Fatos Bogujevci (12). Njih troje su jula 2003. godine svedočili pred Većem za ratne zločine u Beogradu, u postupku protiv nekadašnjeg člana jedinice „Škorpioni“ Saše Cvjetana, koji je 2005. godine osuđen na dvadeset godina zatvora. Dejan Demirović, takođe pripadnik iste jedinice, 2008. postao je svedok-saradnik u zamenu za povlačenje optužnice, dok su ostala četvorica počinitelja 2009. godine osuđena takođe na po dvadeset godina zatvora.

Na postavci, čiji su autori troje mladih preživelih, rekonstruisan je dnevni boravak njihove porodične kuće, bolnička soba u kojoj su ležali i sudnica u kojoj su potom svedočili o tome šta su preživeli. Izložba je plod njihovog desetogodišnjeg rada i reč je o ličnoj ispovesti i posveti svim nevinim žrtvama ratova.

Realizuje se uz podršku Ambasade Švajcarske i Fonda za otvoreno društvo, a suorganizator je Hartefakt fond.

„Hartefakt“ je nastao 2009. godine i namenjen je „prodršci novih i svežih društveno angažovanih projekata u oblasti građanskog aktivizma i umetnosti“. Među podržanim projektima nalaze se: predstava „Patriotik Hipermarket“ o kosovsko-srpskom dijalogu, dokumentarni film „Revolucionarna ponuda“ o protestima devedesetih, predstava „Maja i ja“ koja uspostavlja i preispituje obrasce prekinutih veza između zemalja bivše Jugoslavije...

Andreja Nosova direktora „Hartefakta“ je Nacionalna zadužbina za demokratiju iz Vašingtona odabrala među „30 inspirativnih mladih aktivista“. Poznat je, inače, po rukovođenju Inicijativom mladih za ljudska prava, čiji su članovi često napadani, kao na primer 2008. u Nišu tokom akcije „Mladića u Hag“.

Deo javnosti je nekoliko dana pre otvaranja izložbu protumačio kao zloupotrebu umetnosti u propagandne svrhe i albansku provokaciju u Srbiji. Komentari se odnose i na to da postavka na kojoj bi u Prištini bila predstavljena srpska stradanja nije do sada nikada organizovana. Upitan da to prokomentariše Nosov je rekao:

– Za mene je najvažnije da izložbu u Beogradu vidi što veći broj ljudi. Količina negativnih reakcija govori isključivo o važnosti ove teme za srpsko društvo. Izložbu je važno prikazati zato što kroz ličnu sudbinu troje ljudi ona pokreće pitanja o kojima je neophodan javni dijalog, pitanja o borbi za istinu, odgovornost i sudbini nevinih žrtava ratova, a njih je u Srbiji mnogo.

Na pitanje da li fond namerava da organizuje postavke u Prištini na kojima bi bili prikazani albanski zločini nad Srbima, Nosov je odgovorio:

– Fond se ne bavi organizovanjem postavki već kroz svoj rad duže od četiri godine podržava umetničke inicijative koje se bave pokretanjem tema iz prošlosti. Spremni smo da podržimo sve umetnike koji deluju u ovoj oblasti. Podrška angažovanoj umetnosti i radovima koji komuniciraju o važnim društvenim pitanjima je u osnovi našeg delovanja.

Sociolog kulture Ratko Božović za „Politiku“ kaže da sloboda mora da postoji kada je umetnost u pitanju.

– Ja izložbu još nisam video, ali ako je reč o umetnosti ona mora biti slobodna u sferi koncepta i ideje. Reakcija javnosti je neadekvatna. Besmisleno je stavljati znak jednakosti između same teme i umetničke obrade te teme. Ne mogu se izjednačiti fakti i događaji i umetnost. Tu je, istina, uvek bilo nesporazuma, to su greške u čitanju umetnosti kojih se plašim, koje mogu da skrenu ka dnevnom,

pragmatskom i političkom. E sad, ako imamo asocijacije i nečistu savest, to je već druga stvar. Mi moramo komunicirati s drugima, ponajviše umetnošću. Ako nema prostora za umetnost, onda ne znam kakvog prostora ima.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.

PREDNOST DOMAĆEM TEKSTU

Autor: J. SIMIĆ

OVOGODIŠNJE STERIJINO POZORJE OBELEŽIĆE PRAIZVEDBE I NOVA ČITANJA KLASIKE

Prema odluci selektora Igora Bojovića, devet predstava takmičiće se za nagrade

DA li će kritika i publika posle 58. Sterijinog pozorja u Novom Sadu (počinje tradicionalno 25. maja) oceniti da se Sterija vratio kući, ili još više udaljio od sebe, znaće se posle 3. juna, kada se spusti zavesa na najveći festival u regionu. Tek, selektor Igor Bojović veruje da je obema stranama zadao težak zadatak.

Birajući između 70 predstava, Bojović, koji je i dramski pisac, akcenat je stavio na praizvedbe domaćeg teksta, predstavljanje naših dramatičara u inostranstvu i nova čitanja klasika. Ovim redom. U zvaničnoj konkurenciji devet predstava nadmetaće se za "Sterijinu nagradu": "Čarobnjak" Fedora Šilija u režiji Borisa Liješevića (Narodno pozorište Sombor), "Sunce tuđeg neba" Milovana Mračevića u režiji Aleksandra Lukača (Puls teatar, Lazarevac), "Konstantin" Dejana Stojiljkovića, reditelja Juga Radivojevića (Narodno pozorište u Nišu i Narodno pozorište u Beogradu).

U istoj selekciji su i "Grebanje ili kako se ubila moja baka" po tekstu Tanje Šljivar u režiji Selme Spahić (Hartefakt fond, Bitef teatar i Bosansko narodno pozorište iz Zenice), "Virus" Siniše Kovačevića u režiji Hakoba Kazančjana (Teatar mladih iz Jerevana), Nušićeva "Gospođa ministarka" u režiji Olivera Frljića (Satiričko kazalište "Kerempuh", Zagreb).

Takmičiće se i "Zona Zamfirova", po delu Stevana Sremca, u adaptaciji i režiji Kokana Mladenovića (Pozorište na Terazijama), Čehovljev "Galeb" u režiji Tomija Janežiča (Srpsko narodno pozorište, Novi Sad) i Šekspirov "Otelo" u režiji Miloša Lolića (Jugoslovensko dramsko pozorište).

- Selekcija je raznolika, predstave su raznorodnih poetika i mislim da sam postavio težak zadatak žiriju - kaže Bojović. - U sezoni u kojoj su pozorišta radila u katastrofalnoj materijalnoj situaciji, mislio sam da će biti teško, čak sam se i plašio selektorskog poziva, ali na kraju čak i žalim što nisam mogao da uvrstim sve predstave koje sam želeo.

Selektor dodaje da bi voleo kada bi se u budućnosti korigovao koncept Sterijinog pozorja, "jer u njemu ima mesta da se stimulišu dramatizacije i pozorišne adaptacije poznatih književnih dela i srodna autorska postignuća".

Festival će otvoriti naš proslavljeni filmski reditelj Emir Kusturica. Predsednik stručnog žirija biće glumac i profesor Predrag Ejodus, a članovi su: dramaturg, teatrolog i pozorišni kritičar Dragana Bošković, pozorišna rediteljka Cisana Murusidze, scenograf, kostimograf i profesor Miodrag Tabački i dramski pisac, dramaturg, scenarista, profesor Stevan Koprivica.

Antrfile:

LET IZNAD KOSOVA

OBRAZLAŽUĆI zašto je u zvaničnu konkurenciju pozvao i komad "Let iznad kosovskog pozorišta" Jetona Neziraja, u režiji Blerte Neziraj, produkciju organizacije "Kendra multimedija" iz Prištine, Bojović je kazao da se rukovodio isključivo umetničkim argumentima.

- Ali pobedili su politički argumenti, jer autori zbog aktuelnog političkog konteksta nisu mogli da prihvate poziv - kaže selektor.

O ŽENAMA, OD JUGA DO SEVERA EVROPE

Autor: ZLATKO PAKOVIĆ

Zlatko Paković

Marija Sveland, „Predstava“; Doruntina Baša, „Prst“, Ana Tomović, Bitef teatar

U decembru mesecu, u Bitef teatru, izvedene su dve premijere, obe na istu temu: zavisnost žene u građanskom društvu.

Prva predstava nastala je na osnovu romana Švedanke Marije Sveland, „Gorka pica“ (Bitterfittan), i izvodi se pod javnim naslovom „Predstava“, ali ko zaviri u maleni letak programa, videće da je taj naslov samo građanski uštogljeni deo jednog, sramežljivo pritajenog vulgarizma: „Predstava (koja se ne zove `Pičke u kurcu`)“. U njoj igraju, plešu, govore, pevaju i podriguju Nina Marković Matthis i Ana Dubljević, a autorski tim, koji je tu od dramaturške i koreografske i rediteljske pomoći, čine još Bojana Lazić, Dalija Aćin i Milan Marković Matthis. Posredi je švedsko-srpska produkcija Cikade Hb, iz Malmea, i Stanice, iz Beograda, koju je finansirala Inicijativa švedskog instituta Creative Force. Druga predstava nastala je na osnovu dramskog komada kosovske dramatičarke Doruntine Baša, u dramaturškoj obradi Filipa Vujoševića i režiji Ane Tomović. U njoj igraju glumice Jasna Đuričić i Milica Stefanović, a koproducenti su Hartefakt fond i Bitef teatar.

S obzirom na to da istu situaciju feminine podređenosti prvi dramski slučaj predstavlja u bogatom društvu razvijene demokratije i visokog nivoa ostvarivosti univerzalnih ljudskih prava, a drugi - u kudikamo siromašnijem društvu, u kojem se demokratija tek začinje, možemo da zaključimo da je i na severu i na jugu Evrope, život građanskog društva markantno definisan patrijarhatom, a da se, između tog imućnog severa i ubogog juga, između Švedske i Kosova, Skandinavije i Balkana, jedina razlika u zavisničkom položaju žene, položaju tog kolonizovanog roda, bazira na razlici u kvalitetu kapitalizma, te da je napredak unutar podređenog rodnog položaja proporcionalan nivou zaposlenosti i konzumacije radničkih i sindikalnih prava.

Dakle, ako je žena u patrijarhalnoj urbanoj sredini na Kosovu još uvek neskriveni kolonijalni posed muškarca, oca, brata ili muža, to ne znači da je ona u zemlji socijaldemokratskog kapitalizma, kakva je, ili kakva je doskora bila, Švedska - postkolonijalni subjekt! Bivajući i poslujući u građanskom društvu, ma koliko da je ono uznapredovalo, žena ne napušta svoj kolonizovani subjekt sve dok se ne pobuni. Ergo, ona je subjekt samo u pobuni - u sabotaži porodičnog odnosa, u štrajku seksualnog odnosa, u rušenju svoje idealne poslovne uloge sekretarice! Kao što je zavisno od kapitalizma, građansko društvo je zavisno i od patrijarhalne infrastrukture socijalne inteligencije i socijalne emocionalnosti. Naime, gde god je građansko društvo, a danas je ono gotovo svuda (najperverznije je to da se, boreći se protiv ratnohušakačkog nacionalizma i otimačine imovine, na Balkanu borimo upravo za građansko društvo, dakle, za kapitalizam) - gde god je, dakle, građansko društvo, tu je eksploatacija, i tu je žena u podređenom položaju.

Toj kolonijalnoj ovisnici, međutim, u zemljama razvijenije buržoaske demokratije, njen ovisnički položaj olakšava se i prikriva, na Balkanu nezamislivim, podizanjem njegove cene. Tu, dakle, žena nije više javna robinja svog muža ili oca, nego tajna robinja svoje patrijarhalizovane svesti. Ona ima visoku cenu, ali, i dalje nisku vrednost. A vrednost ima isključivo u borbi protiv sistema koji joj određuje visinu cene, pa makar joj i skupo plaćao (zapravo tek tad ona i ima objektivne mogućnosti da se pobuni) - otelovljujući istu onu volju i onaj um koji je pre sto godina „bitkovao“ (bivstvovao) u subjektu pod imenom Roza Luksemburg.

Za razliku od kosovske drame, u kojoj mladu ženu tiraniše starija, njena svekrva, u švedskoj drami, ženu tiraniše njena sopstvena svest (tačnije, svest njoj nametnuta kao njena). Najbolji primer za to je onaj trenutak u kojem, pošto je odsustvovala iz kuće na dan ili dva, ženu njen maleni sin, ljut, ne želi ni da pogleda, a kad njegovog oca nema tu i po dve-tri nedelje, dečak mu se obraduje kad ga potom vidi. Zašto je to tako? „Zato što ti osećaš grižu savesti i krivicu“, to je tačan odgovor koji ženi

saopštava niko drugi do njen suprug, i u tome je sva ironija te situacije koju otkriva muškarac bez kojeg je ona nemoguća!

Obe predstave govore o ženama koje se ne bune, o ženama koje trpe. I dok ona o prištinskim danima dve žene čiji je sin, odnosno muž, proglašen nestalim, pošto su ga odvele policijske snage Republike Srbije, njihovo beskrajno gloženje pokazuje kao repetitivni situacioni krug, u kojem se postupci i dijalozi neprestano „vrte“ iznova, kao na pokvarenoj gramofonskoj ploči, predstava o „švedskoj ženi“, međutim, probija ovaj ciklični koncept: dve izvođačice pred nama izvode niz neutilitarnih postupaka, među kojima je ubedljivo najefektnija ona sonatina podrigivanja.

No, ta predstava traje predugo jer je počesto monotona, i, uprkos tome što autorke i autori žele da nam stave do znanja da žena/performerka tu izlazi iz uloge one koja nam pomaže da prijatno provedemo/ubijemo vreme, to je, ipak, trebalo da bude ispunjeno adekvatnim osećanjem bunta, a ne dosadnim odsustvom svakog osećanja. Druga predstava je, pak, suviše kratka i, u tom repetitivnom svom obliku, sasvim simplifikovana, bez naznake i najmanje mogućnosti one pobune koju snaha i svekrva, ipak, naziru, iako im savest ne dV da je izvedu.

Antrfile:

Elektronska arhiva MEDIJSKE DOKUMENTACIJE ne može se koristiti (kopirati, replicirati ili pretraživati) u komercijalne svrhe bez posebne dozvole i ugovora sa vlasnikom Arhive - Ebart/Medijska dokumentacija©.